

NEKROLÓG
CSATÁRI BÁLINT †
(1949-2019)

BAJMÓCY PÉTER

Csatári Bálint hosszú évtizedeken át volt meghatározó alakja a hazai vidékföldrajznak, településföldrajznak, terület- és településfejlesztésnek, elismert kutatóként és egyetemi oktatóként dolgozott a hazai geográfiaért.

1949-ben született Karcagon, majd a bihari Zsákára költöztek, a középiskolát Berettyóújfaluban, az Arany János Gimnáziumban végezte. 1968-1973 között a szegedi József Attila Tudományegyetemre járt, ahol matematika-földrajz szakos középiskolai tanári oklevelet szerzett. Az egyetem elvégzése után a Gazdaságföldrajz Tanszéken lett aspiráns, 1975-ben a szegedi József Attila Tudományegyetemen szerzett egyetemi doktori címet a szegedi járás tanyarendszeréről készített dolgozatával. Ezt követően egykori alma máterjében

helyezkedett el, Berettyóújfaluban lett középiskolai tanár 1975-1980 között. 1980-1983 között TMB aspiráns, majd 1984-től az MTA Földrajztudományi Kutató Intézet, később MTA Regionális Kutatások Központja Kecskeméti Településkutató Csoportja tudományos munkatársa, majd tudományos osztályvezetője. 1992-2008 között az MTA RKK Alföldi Tudományos Intézetének intézetigazgatója, ezt követően 2008-2010 között az MTA RKK Alföldi Tudományos Intézet, Kecskemét osztályvezetője. 2011-óta az MTA RKK ATI (MTA KRTK RKI) nyugalmazott tudományos főmunkatársa. Kandidátusi értekezését 1984-ben védte meg a „Természeti és társadalmi tényezők kölcsönhatása Sárrét népségére és településhálózatára” címmel.

Egyetemi oktatói munkája is évtizedeket ölel fel. 1986-tól címzetes, majd félállású egyetemi docens a Szegedi Tudományegyetem Természettudományi és Informatikai Kara Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszékén, 2006-tól pedig címzetes főiskolai tanár a Kecskeméti Főiskola Kertészeti Karán. Az oktatást mindvégig szívügyének tekintette, s bár félállásából következően csak heti egy

napot töltött a szegedi egyetemen, mégis szoros kapcsolatot tudott kialakítani a kollegákkal és a hallgatókkal is. Előadásai mellett terepgyakorlatokat vezetett, száznál több szakdolgozója és diplomamunkása volt. Fontosnak tartotta a doktoranduszokkal való foglalatatoskodást is, legyenek akár saját témavezetettjei, akár mások doktoranduszai. Témavezetésével ketten kandidátusi, tizenegyen PhD fokozatot szereztek. Fáradhatatlan előadó volt, aki a szó eredeti, nemes értelmében tanította a hallgatóságot. Magyarázott, sztorizott, rámutatott az összefüggésekre, kitért a lényegre és a részletekre is. Védjegyének talán a krétával készített táblai vázlatok számítottak, melyekben logikusan építette fel mondandójának lényegét és melyből – a nagy tudósoknál szokásos módon – a legvégén már semmit sem lehetett kibogozni.

Kutatási területei szerteágazók, de középpontjukban az Alföld, a vidéki térségek és a tanyák álltak. Az Alföldön belül kutatásának kezdeti szakaszában a Sárrét, a későbbiekben leginkább a Duna-Tisza köze társadalmi-gazdasági problémái foglalkoztatták. Érdeklődési területe elsősorban az ország határain belül maradt, ám mindezeket nemzetközi kontextusba helyezve vizsgálta. Módszertanilag is sokoldalú volt, jól és bátran használta az egyetem alatt megszerzett matematikai tudását is kutatásaiban.

Csatári Bálint igen termékeny kutató volt, valamivel több, mint 500 műve jelent meg életében, ezekre 1000 feletti független hivatkozást gyűjtött. Könyvei, könyvfejezetei, folyóiratcikkei mellett tudományos ismeretterjesztő tanulmányai is jelentek meg. Az általa elnyert díjak, elismerések, kitüntetések listája is hosszú, legfontosabbak ezek közül a Bács-Kiskun Megye Településfejlesztéséért elismerés (1984), a Pro Régió Alföldért Díj (1993), Bács-Kiskun Megye Tudományos díja (1996), Akadémiai Díj (1997), a Magyar Köztársasági Arany Érdemkeresztje (2002), a Bács-Kiskun Megyei Prímadíj (2008) a Magyar Tudomány kategóriában, a Bács-Kiskun Megye Építészetéért Díj (2008), a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje (2010) és a Berettyóújfalu díszpolgára cím (2014). Számos kutatást nyert el életében, ezek legtöbbször az Alfölddel, az alföldi városok társadalmával, a tanyákkal, a vidéki térségek átalakulásával és a kisvárosokkal foglalkozott.

A tudományos közéletben játszott szerepe mellett igazi terület- és településfejlesztő: szakanyagok, koncepciók, tanácsadói munkák, szakértői vélemények kerültek ki saját és az általa vezetett kutatócsoport tagjainak kezei alól. Az így megszerzett gyakorlati tudását az oktatásban is kitűnően hasznosította, jól egyesült benne az elméleti kutató és a gyakorlati szakember, talán ez lehetett sikerének egyik titka. Diákjai kedvelték, többször megválasztották kiváló tanárnak is. Tanácsadói munkájának csúcsaként a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat tanácsának tagja, elnökségének alelnöke volt.

Mindemellett szenvedélyes utazóként is ismerhettük, igazi geográfus volt. Számos tanulmányúton vett részt Lengyelországtól Japánig, Kubától Finnorszáig. Ezen utakon szerzett kapcsolataiból gyakran életre szóló

barátságok szövődtek, úti beszámolóit pedig a rá jellemző, színes, ízes beszéddel, a legélvezetesebb módon tartotta meg. Hogy mennyire lételeme volt az utazás, jól mutatja, hogy pár éve Beluszky Pált 80. születésnapján kötetében egyedülként nem tudományos tanulmánnyal, hanem a közös kubai útjuk eseményeinek felelevenítésével köszöntötte. Iskolás gyermekeknek vezetett vándortáborokat, kedves hallgatóinak pedig terepgyakorlatokat. Tudásával és termetével is minden esetben kiemelkedett, ahogy tréfásan néha nevezte magát „a legnagyobb magyar geográfus”.

Augusztusban töltötte be 70. életévét, az ennek tiszteletére készült tanulmánykötet elektronikus verzióját még böngészhetette, a nyomtatott kötetet viszont már nem vehette a kezébe. A Kecskeméti Református Temetőben 2019. szeptember 23.-án búcsúztak el tőle családtagjai, barátai, kollegái, tanítványai, tisztelői, szeretett városának prominens személyiségei.